

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ**

Διδαγμένο κείμενο
Πλάτωνος Πολιτεία (360 Α-Δ)

Διδαγμένο κείμενο

Καί τοῦτο ἐννοήσαντα ἀποπειρᾶσθαι τοῦ δακτυλίου εἰ ταύτην ἔχοι τήν δύναμιν, καί αὐτῷ οὕτω συμβαίνειν, στρέφοντι μὲν εἴσω τήν σφενδόνην ἀδήλω γίγνεσθαι, ἔξω δέ δήλω· αἰσθόμενον δέ εὐθύς διαπράξασθαι τῶν ἀγγέλων γενέσθαι τῶν παρὰ τόν βασιλέα, ἐλθόντα δέ καί τήν γυναῖκα αὐτοῦ μοιχεύσαντα, μετ' ἐκείνης ἐπιθέμενον τῷ βασιλεῖ ἀποκτεῖναι καί τήν ἀρχήν οὕτω κατασχεῖν.

Εἰ οὖν δύο τοιούτω δακτυλίῳ γενοίσθην, καί τόν μὲν ὁ δίκαιος περιθεῖτο, τόν δέ ὁ ἄδικος, οὐδεὶς ἂν γένοιτο, ὡς δόξειεν, οὕτως ἀδαμάντινος, ὅς ἂν μείνειεν ἐν τῇ δικαιοσύνῃ καί τολμήσειεν ἀπέχεσθαι τῶν ἄλλοτρίων καί μή ἄπτεσθαι, ἔξόν αὐτῷ καί ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδεῶς ὅ, τι βούλοιο λαμβάνειν, καί εἰσιόντι εἰς τὰς οἰκίας συγγίγνεσθαι ὅτῳ βούλοιο, καί ἀποκτείνουσαι καί ἐκ δεσμῶν λύειν οὐστυνας βούλοιο, καί τᾶλλα πράττειν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἰσόθεον ὄντα. Οὕτω δέ δρῶν οὐδέν ἂν διάφορον τοῦ ἑτέρου ποιῶ, ἀλλ' ἐπί ταῦτ' ἂν ἴοιεν ἀμφοτέροι. Καίτοι μέγα τοῦτο τεκμήριον ἂν φαίη τις ὅτι οὐδεὶς ἐκὼν δίκαιος ἀλλ' ἀναγκαζόμενος, ὡς οὐκ ἀγαθοῦ ἰδίᾳ ὄντος, ἐπεὶ ὅπου γ' ἂν οἴηται ἕκαστος οἷός τε ἔσεσθαι ἀδικεῖν. Λυσιτελεῖν γάρ δή οἴεται πᾶς ἀνὴρ πολὺ μᾶλλον ἰδίᾳ τήν ἀδικίαν τῆς δικαιοσύνης, ἀληθῆ οἰόμενος, ὡς φήσει ὁ περὶ τοῦ τοιούτου λόγου λέγων· ἐπεὶ εἴ τις τοιαύτης ἐξουσίας ἐπιλαβόμενος μηδέν ποτε ἐθέλοι ἀδικῆσαι μηδέ ἄψαιτο τῶν ἄλλοτρίων, ἀθλιώτατος μὲν ἂν δόξειεν εἶναι τοῖς αἰσθανομένοις καί ἀνοητότατος, ἐπανοίεν δ' ἂν αὐτόν ἀλλήλων ἐναντίον ἐξαπατῶντες ἀλλήλους διὰ τόν τοῦ ἀδικεῖσθαι φόβον.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: "Εἰ οὖν δύο τοιούτω δακτυλίω γενοίσθην, ... ἔσεσθαι ἀδικεῖν, ἀδικεῖν".

Απάντηση:

Εάν λοιπόν μπορούσε να υπάρξει ένα τέτοιο ζευγάρι δακτυλίδια και το ένα το φορούσε στο χέρι του ο δίκαιος το δε άλλο ο άδικος, κανένας δε μπορεί να φανεί τόσο χαλύβδινος, όπως φρονεί η κοινή αντίληψη, ώστε να μπορέσει να κρατηθεί μέσα στη δικαιοσύνη και να υπομένει να κρατάει μακριά το χέρι του από τα ξένα πράγματα και να μη τα εγγίζει, ενώ θα μπορούσε να παίρνει άφοβα από την αγορά ό,τι θα ήθελε, και μπαίνοντας μέσα στα σπίτια να δημιουργεί ερωτική σχέση με όποιον θα ήθελε, να σκοτώνει και να βγάζει από τη φυλακή όποιους θα ήθελε και κάθε άλλη πράξη να κατορθώνει ανάμεσα στους ανθρώπους επειδή είναι ισόθεος. Ενεργώντας λοιπόν κατ' αυτόν τον τρόπο. Δε μπορεί να κάνει τίποτε διαφορετικό από τον άλλο αλλά και οι δύο θα τραβούσαν προς το ίδιο τέρμα.

Χωρίς αμφισβήτηση μπορεί να χαρακτηρίσει κανείς αυτό το γεγονός μεγάλη απόδειξη, ότι δηλ. κανένας δεν είναι δίκαιος με τη θέλησή του αλλά από εξαναγκασμό, επειδή κατά τη γνώμη του (το δίκαιο) είναι ασυμβίβαστο με το ιδιωτικό συμφέρον αφού σε οποιαδήποτε περίπτωση θεωρήσει ο καθένας ότι είναι σε θέση να διαπράττει αδικία, αδικεί.

Μονάδες 10

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B.1. ισόθεον: Να εξηγήσετε πώς χρησιμοποιείται η λέξη αυτή στο κείμενο και ποια αντίληψη του αρχαίου κόσμου για το θείο εκφράζει.

Απάντηση:

- ⊙ Μιλώντας σχετικά με τις δραστηριότητες ενός ανθρώπου που θα είχε στην κατοχή του ένα δακτυλίδι σαν αυτό του Γύγη, ο Γλαύκων υποστηρίζει πως ακόμα και ο πιο δίκαιος άνθρωπος θα έκανε κάθε είδους αδικίες προκειμένου να αποκτήσει οτιδήποτε θέλει. Ένα τέτοιο δακτυλίδι θα έδινε σε κάθε άνθρωπο τη δυνατότητα να ενεργήσει κατά τον πιο άδικο τρόπο έχοντας την αίσθηση ότι είναι "ισόθεος".
- ⊙ Η λέξη "ισόθεος" χρησιμοποιείται με ειρωνεία εφόσον μόνο οι θεοί μπορούν να κάνουν τα πάντα. Ο Πλάτων ειρωνεύεται την αντίληψη που είχαν οι άνθρωποι για τους θεούς. Με τον ανθρωπομορφισμό των θεών αποδίδονταν στους θεούς ανθρώπινες ιδιότητες και ανθρώπινα πάθη, όπως έρωτες, μίσση, αδικίες ή δολοπλοκίες. Ωστόσο, ο Πλάτων πίστευε ότι ο θεός πρέπει να ενσαρκώνει τις αρετές και να ταυτίζεται με την έννοια του Αγαθού. Η σκέψη του Πλάτωνα είναι ότι ο κάτοχος ενός δακτυλιδιού σαν αυτό του Γύγη, ο άδικος άνθρωπος, θα έχει γίνει όντως ισόθεος, καθώς θα μοιράζεται τα ίδια πάθη με τους θεούς.

Μονάδες 15

B.2. Με βάση τον μύθο του Γύγη ο Γλαύκων καταλήγει στο συμπέρασμα ότι "οὐδείς ἐκών δίκαιος ἀλλ' ἀναγκαζόμενος". Σε ποιο σωκρατικό δόγμα αντιτίθεται η άποψη αυτή και με ποια επιχειρήματα υποστηρίζεται στη συνέχεια του κειμένου (ὡς οὐκ ἀγαθοῦ ἰδία ὄντος, ... διὰ τόν τοῦ ἀδικεῖσθαι φόβον) ;

Απάντηση:

- ⊙ Ο Γλαύκων πιστεύει στην έμφυτη κακία του ανθρώπου, ο οποίος αρχικά καμία διάθεση δεν έχει να υποταχθεί στους νόμους της δικαιοσύνης, της ηθικής και του σεβασμού του συνανθρώπου. Επειδή όμως έχουν θεσπιστεί νόμοι ούτως ώστε να προστατεύεται το συμφέρον των εκάστοτε αδυνάτων έναντι των δυνατών που συνέχεια τους αδικούν, ο άνθρωπος -για να μη βρεθεί εκτός κοινωνίας -υπομένει τον εξαναγκασμό της δικαιοσύνης και σέβεται το νόμο εξαιτίας του φόβου της ποινής. Μόλις όμως αυτός εξαφανιστεί ο άνθρωπος επιστρέφει στη φυσική του ροπή, την αδικία. Κατ'αυτόν τον τρόπο, ο Γλαύκων υποστηρίζει ότι η παιδεία δρα καταναγκαστικά και περιοριστικά στην άδικη φύση του ανθρώπου, αφού τον προτρέπει στο σεβασμό της ισότητας και της δικαιοσύνης.
- ⊙ Ο Σωκράτης από την άλλη διακήρυσσε ότι "οὐδείς ἐκών κακός", δείχνοντας ότι πιστεύει σε ένα καθολικό καλό, το οποίο εάν το διδαχθεί κανείς οδηγείται στη σωστή πράξη και άρα στην ευδαιμονία. Επομένως, εάν ο άνθρωπος μάθει ποιά είναι το αγαθό, είναι σίγουρο ότι θα το επιδιώξει γιατί τον οδηγεί στην ευδαιμονία, πράγμα που ο ίδιος εκ φύσεως θέλει . Αντιθέτως, κανείς δεν επιδιώκει το κακό γιατί οδηγεί στη δυστυχία. Αν κάποιος οδηγηθεί στη νοσηρή κατάσταση της ψυχής, στο κακό, το κάνει από άγνοια. Άρα κανείς δεν είναι κακός με τη θέλησή του, αλλά από άγνοια του Αγαθού. Σύμφωνα με το Σωκράτη, λοιπόν, η παιδεία φέρνει τον άνθρωπο σε αρμονία με τη φύση του, αφού συμβάλλει στην ανάμνηση του Αγαθού, το οποίο ο άνθρωπος στην επίγεια ζωή του λησμόνησε.
- ⊙ Ο Γλαύκων για να στηρίξει τη θέση του χρησιμοποιεί μια σειρά επιχειρημάτων, σύμφωνα με τα οποία το δίκαιο είναι ασυμβίβαστο με το ιδιωτικό συμφέρον. Επίσης, όπου νομίζει ο καθένας ότι μπορεί να αδικεί, αδικεί. Επιπλέον κάθε άνθρωπος πιστεύει ότι σε ό, τι αφορά την ιδιωτική του ζωή το άδικο είναι πιο ωφέλιμο από το δίκαιο και αυτός που δε διαπράττει καμία αδικία μολονότι μπορεί να το κάνει, θεωρείται ανόητος και άθλιος από όσους διαθέτουν κρίση.

Μονάδες 15

B3. Ποιες είναι οι τέσσερις θεμελιώδεις αρετές, κατά τον Πλάτωνα, και πώς ενσαρκώνονται στην ιδεώδη πολιτεία του.

Απάντηση:

Η ιδεώδης πολιτεία ενσαρκώνει τις τέσσερις θεμελιώδεις αρετές: είναι σοφή, επειδή οι άρχοντές της (οι φιλόσοφοι-βασιλείς) είναι σοφοί και την καθοδηγούν προς το Αγαθόν. Είναι ανδρεία, επειδή οι φύλακες - επίκουροι είναι ανδρείοι και μπορούν να υπερασπισθούν αφενός την εδαφική της ακεραιότητα και αφετέρου τις αξίες που προβάλλει το εκπαιδευτικό της σύστημα. Κοσμείται από σωφροσύνη (αυτοκυριαρχία και νομιμοφροσύνη), επειδή ανάμεσα στις τρεις τάξεις βασιλεύει η αρμονία, που προκύπτει από την υποταγή της κατώτερης στις ανώτερες. Είναι τέλος η πολιτεία αυτή ανώτερη, επειδή το κάθε στοιχείο εκπληρώνει τη λειτουργία του χωρίς να παρακωλύει τη λειτουργία των άλλων, με άλλα λόγια: ο καθένας πράττει το έργο που του έχει ανατεθεί και δεν πολυπραγμονεί.

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε ένα συνώνυμο της αρχαίας ελληνικής για κάθε μια από τις παρακάτω λέξεις
βούλομαι, φημί, οἶμαι, φόβος, δρῶ.

Απάντηση:

βούλομαι = (ἐ)θέλω, ἐπιθυμῶ, ἐφίεμαι

φημί = φάσκω, λέγω

οἶμαι = νομίζω, ἠγοῦμαι, δοκῶ

φόβος = δέος, δειμα

δρῶ = πράττω

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο
Ίσοκράτους Νικοκλής, 2728

Ὡς δέ προσηκόντως τὴν ἀρχὴν ἡμεῖς ἔχομεν, πολὺ τούτου συντομώτερος καὶ μᾶλλον ὁμολογούμενος ὁ λόγος ἐστίν. Τίς γάρ οὐκ οἶδεν, ὅτι Τεῦκρος μὲν ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγός, παραλαβὼν τοὺς τῶν ἄλλων πολιτῶν προγόνους, πλεύσας δεῦρο καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ἔκτισεν καὶ τὴν χώραν κατένειμεν, ὁ δέ πατήρ Εὐαγόρας ἀπολεσάντων ἐτέρων τὴν ἀρχὴν πάλιν ἀνέλαβεν, ὑποστάς τοὺς μεγίστους κινδύνους, καὶ τοσοῦτον μετέστησεν ὥστε μηκέτι Φοίνικας Σαλαμινίων τυραννεῖν, ἀλλ' ὥνπερ ἦν τὴν ἀρχὴν, τούτους καὶ νῦν ἔχειν τὴν βασιλείαν;

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετραδίό σας το κείμενο.

Απάντηση:

Ὅτι ταιριαστά ἔχουμε (ἢ : ασκούμε την εξουσία), ο λόγος σχετικά μ' αυτό είναι πολύ πιο σύντομος και περισσότερο αποδεκτός (ενν. απ' όλους). Γιατί ποῖός δε γνωρίζει ὅτι ο Τεῦκρος ἀπὸ τῆς μίας, ο ἀρχηγός τοῦ γένους μας, ἀφού παρέλαβε τοὺς προγόνους τῶν ἄλλων πολιτῶν, ἀφού ἐπλευσε ἐδῶ καὶ τὴν πόλιν ἔκτισε γιὰ χάρη τοὺς καὶ διένειμε τὴν χώρα, ο πατέρας ἀπὸ τὴν ἄλλη, ο Εὐαγόρας ἀνέκτησε πάλι τὴ (βασιλική) ἐξουσία ἀφού ἄλλοι τὴν ἔχασαν, ἀφού υπέστη τοὺς μεγαλύτερους κινδύνους, καὶ τόσο πολὺ μετέβαλε τὴν κατάσταση ὥστε οἱ Φοίνικες νὰ μὴν ἐξουσιάζουν πια τοὺς Σαλαμινίους, ἀλλὰ αὐτοὶ καὶ τώρα νὰ ἔχουν τὴ βασιλεία, ὅποιον ἀκριβῶς ἦταν ἀρχικά.

Μονάδες 20

Γ2.α) Να γράψετε το θηλυκό γένος των παρακάτω μετοχών στον αριθμό και στην πτώση που βρίσκονται:

ὁμολογούμενος, πλεύσας, ἀπολεσάντων, ὑποστάς.

Απάντηση:

ὁμολογουμένη, πλεύσασα, ἀπολεσασῶν, ὑποστᾶσα.

Μονάδες 4

Γ2.β) Να μεταφέρετε τα παρακάτω ῥήματα στον αντίστοιχο τύπο της οριστικής ενεστώτα και μέλλοντα:

κατένειμεν, ἀνέλαβεν, μετέστησεν.

Απάντηση:

Ενεστ.: κατανέμει	Ενεστ.: ἀναλαμβάνει	Ενεστ.: μεθίστησι
Μέλλ.: κατανεμῆ	Μέλλ.: ἀναλήψεται	Μέλλ.: μεταστήσει

Μονάδες 6

Γ3. Να χαρακτηρισθούν συντακτικώς οι υπογραμμισμένες λέξεις στο απόσπασμα που ακολουθεί:

" ..ό δε πατήρ Εὐαγόρας ἀπολεσάντων ἐτέρων τήν ἀρχήν πάλιν ἀνέλαβεν, ὑποστάς τούς μεγίστους κινδύνους, καί τοσοῦτον μετέστησεν ὥστε μηκέτι Φοίνικας Σαλαμινίων τυραννεῖν, ἀλλ' ᾧνπερ ἦν τήν ἀρχήν, τούτους καί νῦν ἔχειν τήν βασιλείαν".

Ἀπάντηση:

ἀπολεσάντων: χρονική μετοχή/ γενική απόλυτος με Υποκ.: ἐτέρων

τοσοῦτον: αιτιατική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού ή σύστοιχο αντικείμενο (τοσαύτην μετάστασιν).

Σαλαμινίων: αντικείμενο στο απρ. "τυραννεῖν (ρήμα εξουσίας).

ᾧνπερ: γενική κατηγορηματική κτητική από το συνδετικό ρήμα "ἦν".

τήν ἀρχήν: αιτιατική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου.

Μονάδες 10

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ

Τα θέματα του γνωστού θεωρούνται αναμενόμενα και προσεγγίσιμα από έναν καλά προετοιμασμένο μαθητή.

Η μετάφραση του αγνώστου παρουσιάζει δυσκολία σε συγκεκριμένα σημεία (ὁμολογούμενος, ὥστε... τήν βασιλείαν) και ως εκ τούτου στις συντακτικές παρατηρήσεις. Αντιθέτως, η γραμματική άπτεται των βασικών γνώσεων ενός υποψηφίου.